

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ КАФЕДР ВЕТФАКУ (ТЕРАПІЇ, ХІРУРГІЇ)

Наталія Атрахова,
Одеський державний аграрний університет

Відтворення історії ветеринарного факультету Одеського державного аграрного університету на основі роботи з архівними документами. Формування ветеринарного факультету, виникнення кафедр «Хірургії» та «Терапії». Науково-педагогічний склад кафедр.

Ключові слова: *факультет ветеринарної медицини, кафедра Терапії, кафедра Хірургії.*

Минає час, і разом з пройдешніми роками, події, прізвища, обличчя та долі відходять у минуле. Далеке минуле. Щось зовсім зникає із пам'яті людей, забувається... Але на основі роботи з архівними документами ОДАУ (в ті роки – ОСГІ), вдалося відтворити деякі сторінки історії вишу, а саме ветеринарного факультету. Зараз мова піде про зародження двох кафедр: «Терапії» та «Хірургії», як вони тоді називалися.

Ще на початку формування ветеринарного факультету (який був відкритий в ОСГІ у 1938 році), в серпні 1940 року по інституту виходить наказ №167 від 26.08.40, [1] в якому йшлося про те, що «з метою забезпечення нормальних умов для проведення учбового процесу по новим дисциплінам, які почнуться на ветфаці з нового 1940/41 навчального року, професорсько-викладацькому складу – проф. Файтельбергу Р.О., проф. Кондратьєву М.С., проф. Павловичу І.К., доц. Луцкеру Г.С. треба підготувати матеріальну базу і запросити викладачів для нових дисциплін: патанатомії, патфізіології, клінічної діагностики, оперативної хірургії та фармакології з рецептурою». В жовтні 1940 року для деяких з цих дисциплін це вдалося здійснити. В ОСГІ були запрошені професори для погодинної праці. Тривав пошук, робилися перші кроки. Але в червні 1941 року трапилася війна... У зв'язку з окупацією Одеси, інститут згорнув (припинив) діяльність з 15 жовтня 1941. Проте, відразу після звільнення міста 10 квітня 1944 року, вже за два дні виходить наказ №1 по ОСГІ [2]. Навчальний заклад відновив роботу. Розгортання навчального процесу відбувалося дуже стрімко та організовано.

Тож керівництво знову повернулося до питання «організації викладання нових курсів дисциплін на ветфаці та відкриття нових кафедр». До інституту приходять багато нових фахівців. Хтось працевлаштовується за власної ініціативи, деяких відряджають для роботи в ОСГІ з Головного Управління вузів і технікумів НКЗ, Міністерства вищої освіти.

Наказом по ОСГІ №119 від 07.10.44 [3]. був встановлений штат професорсько-викладацького та навчально-допоміжного персоналу на 1944/45 навчальний рік. На ветеринарному факультеті з'являються нові кафедри, серед яких кафедри «Патології та терапії» та «Хірургії».

Спочатку зупинимося на кафедрі «Патології та терапії». Її перша назва була саме такою, а її першим завідувачем був призначений доцент Щепотьєв Йосип Львович (рис. 1), який працював в ОСГІ на різних посадах ще з 30-х років.

Рис. 1. Доцент ЩЕПОТЬЄВ Йосип Львович

Перший склад кафедри: зав. каф. доц. Щепотьєв Й.Л., доц. каф. Гуркін (сумісник), доц. каф. Дзюба (сумісник), ст. лаб. Леба С.Х. (сумісник). Але слід відмітити, що ще в 1941 році на кафедрі «Зоогієни та ветеринарії» викладали курс «Патології та терапії» (асис. Назарова Є.П.). Також, з жовтня 1940 року, читався курс «Фармакологія з рецептурою» (Товбіс Б.Л.).

Наприкінці 1944 року за наказом Наркомзема УРСР, до інституту був направлений доцент Лаврентьєв Андрій Іванович. Згідно наказу №162 від 27.11.44 [3] він викладав курс «Клінічної діагностики, акушерства та штучного осіменіння тварин». Але він пропрацював в ОСГІ недовго, до 15 квітня 1945 року, і був відкликаний Наркомземом УРСР до розпорядження Головного Управління сільськогосподарських вузів.

У 1945/46 навчальному році, згідно наказу №28 від 19.02.48 [3], кафедра отримала іншу назву - «Терапії». До її складу на той час входили: зав. каф. доц. Щепотьєв Й.Л., ст. лаб. Леба С.Х. (сумісник), лаб. Хрущова Є.Є., яка також працювала на кафедрі «Фармакології».

До речі, кафедра «Фармакології» була створена у 1945/46 н.р. Її очолив доц. Западнюк. Також на ній викладав гвардії полковник ветслужби Грибановський П.І. Як кафедра вона проіснувала недовго, знову ставши самостійним курсом «Фармакологія».

А кафедра «Терапії» поповнювалася новими кадрами – ст. викл. Євдокимова Є.Н., асистент Фрідгант.

На 1946/47 н.р., наказом №137 від 11.09.46 [3], був встановлений такий штат кафедри: зав. каф. доц. Щепотьєв Й.Л., викладач Гумінський М.С., ст. лаб. Євдокимова Є.Н., лаб. Павловський В.Г.

В 1947/48 н.р., наказом №167 від 15.08.47 [3], склад кафедри змінився таким чином: зав. каф. ст. викл. Щепотьєв Й.Л., викладач Гумінський М.С., лаб. Леба С.Х., препарататор Євдокимова Є.Н.

Склад кафедри зазнавав постійних змін і лише завідувач залишався незмінним до 1 лютого 1948 року, коли на цю посаду був призначений проф. Якушкін Л.В., який залишався на ній рівно сім

місяців. Наказом № 163 від 21.09.48 [3] він був звільнений з роботи в інституті, як сумісник і як незатверджений на цю посаду зам. міністром вищої освіти тов. Топчиловим. У січні 1948 до складу кафедри ст. препаратором була зарахована Солодюк Є.П.

З березня 1948 року, для завідування кафедрою «Фармакології», наказом Міністерства вищої освіти до ОСГІ був відкомандирований канд. вет. наук Луговий О.Ф. А наказом №148 від 28.08.48 [3]. На посаду доцента кафедри «Терапії» був зарахований канд. вет. наук Гватуа Іван (Вано) Нестерович (рис. 2).

Рис. 2. Канд. вет. наук ГВАТУА Іван Нестерович

Наказом №136 від 29.07.48 [3] був затверджений такий склад кафедри «Терапії» на 1948/49 н.р.: зав. каф. проф. Якушкін Л.В. (1/2 ставки сумісник), доц. каф. Гватуа І.Н., викладач Гумінський М.С., викладач Грибановський П.І. (1/2 ставки), асистент Зверева Н.А.

Щепотьєва Й.Л. наказом №137 від 30.07.48 [3] було звільнено від роботи в ОСГІ: «... рахувати звільненим від роботи в ОСГІ, за відсутністю навантаження». Після звільнення проф. Якушкіна Л.В. з посади зав. кафедрою, на його місце, наказом №211 від 23.09.48 [3], призначили в.о. доц. Гватуа І.Н. з 01.09.48, з подальшим затвердженням Міністерством освіти.

Наказом №148 від 21.07.49 [3] затверджений штат по кафедрі «Терапії внутрішніх незаразних хвороб» на 1949/50 н.р.: зав. каф. доц. Гватуа І.Н., асистент Гумінський М.С., асистент на 1/2 ставки Суськова Є.І., ст. лаб. Дорохова Н.Я., ст. препаратор Хорощук М.Г.

Слід зазначити, що самостійний курс «Фармакології» на 1949/50 н.р. увійшов до складу кафедри «Гістології, патанатомії, біохімії та фармакології». В кінці 1949 року замість Суської Є.І. асистентом кафедри назначено Дорохову Н.Я.

А зараз прослідкуємо становлення кафедри «Хірургії». Як було зазначено вище, створення кафедри «Оперативної хірургії» планувалося ще в 1940 році. І першим кроком у цьому напрямку стало призначення доц. Маккаєєва Бориса Васильовича (рис. 3) розпорядженням Головного Управління вузів і технікумів НКЗ №289 від 14.09.44.

Наказ по ОСГІ №111 від 25.09.44 [3]: «... зарахувати доцента канд. вет. наук Маккаєєва Б.В. доцентом і виконуючим обов'язки завідувача кафедрою Загальної хірургії з 23.09.44».

Рис. 3. Доц. каф. канд. вет. наук МАККАВЄЄВ Борис Васильович

Наказом № 119 від 07.10.44 [3] був встановлений штат професорського-викладацького та учбово-допоміжного персоналу на 1944/45 навчальний рік. В ньому вказується і новостворена кафедра «Хірургії»: зав. каф. доц. Маккавєєв Б.В., асистент Бігдан Є.М., ст. лаб. Кобилінський (сумісник). Продовжуючи очолювати кафедру, з 17 жовтня 1944, згідно наказу №139 від 24.10.44 [3], на короткий термін доц. Макавєєв Б.В. стає ще й деканом ветфаку. В березні 1934 року до ОСГІ, на Зоотехнічний факультет, був запрошений доц. Щепотьєв Й.Л. для викладання курсу лекцій з «Акушерства, гінекології та штучного осіменіння тварин». Він проводив його до 1 липня 1934 року. Зауважимо, що це перше згадування викладання цих дисципліни в ОСГІ.

Склад кафедри на 1945/46 н.р.: зав. каф. проф. Михайлов (сумісник), доц. каф. канд. вет. наук Маккавєєв Б.В., асистент Доморацький С.А., ст. лаб. Лукьянова В.П.. Але вже з вересня 1945, згідно наказу №115 від 25.09.45 [3], доц. Маккавєєв Б.В. знов повертається на посаду завідувача кафедри. Стосовно Лукьянкової В.П., її, згідно наказу № 145 від 19.10.45 [3], з 16.09.45 зараховують асистентом кафедри «Анатомії».

Певний час 1945/46 н.р. в документах завідувачем кафедри «Хірургії» вказується проф. Жеденов В.М. (який очолював кафедру «Анатомії» і був деканом ветфаку). На початку 1946 року ст. лаб. кафедри зараховано Павловського В.Г. З 16.07.46 цю посаду займав Сердюк В.В.

В серпні 1946 до складу кафедри «Загальної хірургії» був зарахований асистентом Луговенко М.А. На той час кафедру знов очолює Маккавєєв Б.В.

Наказом №7/137 від 11.09.46 [3], в узгодженні з наказом Міністерства вищої освіти від 08.08.46, на 1946/47 н.р., встановлений такий професорсько-викладацький та учбово-допоміжний штат по кафедрі «Загальної та оперативної хірургії»: зав. каф. Маккавєєв Б.В., асистент Луговенко М.А., асистент Воронін І.В. (сумісник), асистент Плоский В.П., ст. лаб. Сердюк В.В., препаратор Главіва В. З 11.09.47 на 1/2 ставки викладача зараховується майор ветслужби Плоский В.Н., а підполковника ветслужби Вороніна І.В. переведено на погодинну оплату на посаді ст. викладача. У жовтні 1947 року на кафедрі з'являються: асистент Сазонов В.М.

(переведений з каф. «Епізоотології»), викладачі Паращук Л.В., Семагін П.Г., ст. лаб. Бігдан Є.М., лаб. Терещенко М.А.

Самостійний курс дисципліни «Акушерство», який був прикріплений до каф. «Загальної та оперативної хірургії», викладали доц. Маккавєєв Б.В., асистент Луговенко М.А., асистент Сазонов В.М.

В серпні 1947 року, наказом №167 від 15.08.47 [3], був затверджений штат кафедри на 1947/48 н.р.: зав. каф. Маккавєєв Б.В., асистент Луговенко М.А., ст. викладач Плоский В.П., ст. викладач Воронін І.В. (канд. вет наук), викладач Паращук Л.В., викладач Семагін П.Г. (капітан ветслужби), ст. лаб. Бігдан Є.М., лаб. Терещенко М.А., препарататор – вакансія.

В лютому місяці 1948 року ветлікаря Плоского В.П. зараховують на посаду асистента. Після звільнення підполковника ветслужби Вороніна І.В., його навантаження лабораторно-практичних занять з воєнно-польової хірургії покладають на Плоского. У серпні 1948 року, під час хвороби декана ветфаку проф. Жеденова В.М., його обов'язки виконував асистент кафедри Сазонов В.М.

Наказом №136 від 29.07.48 [3] затверджений новий штат кафедри на 1948/49 н.р.: зав. каф. Маккавєєв Б. В., асистент Сазонов В.М., асистент Плоский В.П., асистент, канд. наук Паращук Л.В., викладач Грибановський П.І., викладач Луговенко М.А., ст. лаб. Бігдан Є.М., лаб. Дорохова Н.Я.

На початку 1948 року асистент Сазонов В.М. приймає участь у передачі майна і будівель другої міської ветлікарні. Воно передається для клініки ветеринарного факультету ОСГІ, яку Сазонов з часом очолює, не залишаючи посади на кафедрі «Хірургії».

Згідно наказу №148 від 21.07.49 [3] кафедра «Патанатомії та хірургії» встановила такий штат: зав. каф. проф. Ткаченко А.Ф., доц. каф. Маккавєєв Б.В., асистент Плоский В.П. асистент Вергілес К.А., асистент Сазонов В.М., асистент Луговенко М.А., ст. лаб. Слаболіцький, лаб. Бігдан Є.М., ст. препарататор Яблонська.

Але в вересні 1949 року виходить інший наказ №186 від 15.09.49 [3], який вносить деякі зміни стосовно цієї кафедри. «Патанатомія» та «Хірургія» знову стають окремими. За новим штатом кафедра «Хірургії»: зав. каф. Маккавєєв Б.В., асистент Плоский В.П., асистент Луговенко М.А., асистент на 1/2 ставки Сазонов В.М., асистент на 1/2 - вакансія.

Незважаючи на важкі післявоєнні часи другої половини 40-х років, інститут дуже бурхливо розвивався та укріплювався. До ОСГІ прийшли науковці, викладачі. З'явилися нові дисципліни і кафедри. Все це покращувало якість навчання та підготовку висококваліфікованих фахівців із ветеринарної медицини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Книга наказів по ОСГІ за 1940 р.
2. Книга наказів по ОСГІ за 1944 р.
3. Книга наказів по ОСГІ за 1944-1949 рр.

STAGES OF ESTABLISHING OF DEPARTMENTS OF VETERINARY FACULTY (THERAPY, SURGERY)

Atrakhova Natalia
Odesa State Agrarian University

Recreation of history of veterinary faculty of the Odesa state agrarian university is on the based on worc wsth documents. Establishment of veterinary faculty, origin of departments of "Surgery" and "Therapy". Scientifically-pedagogical composition of departments.

Keywords: *faculty of veterinary medicine, department of Therapy, department of Surgery.*